

NOVOTNY TIHAMÉR (1952) Budaörs

NOVOTNY TIHAMÉR

Hieroglif mesék, személyes mítoszok

Papp Olívia zománcművész kiállításáról

Általában szeretem valami személyes megfigyelésből, élményből indítani írásaimat, ám a bevezetőnek ezt a hangnemét most elhagynám. Elhagynám, mert Papp Olívia zománcművésznél ezerszer jobban ismerem az édesapát, Kőrösi Papp Kálmán festőművészt, akivel igen sok mély, egészen az álmok és az érzelmek világáig hatoló őszinte beszélgetésben volt már részem. Vele kapcsolatban tehát meg mernék kockáztatni egy olyasfajta közvetlenséget vagy bensőségességet, amelyet Olívia esetében nem, mert ennek híján ez a szerep nem lenne sem udvarias, sem hiteles.

Közben azért azt is el kell áruljam, hogy Olívia édesanyja Edvi Illés Aladár [1870–1958] világot járt festő-grafikus, az egykori Képzőművészeti Egyetem nemzedékeket oktató tanára rokonságához tartozik. Kiállító művészünk tehát mind apai, mind anyai részről egészen rendkívüli géneket örökölt, amelyek legalábbis részben felelősek azért a kiáradóan gazdag, színes és fantáziadús képi világért, amelynek egy kamaratárlatnyi szeletével az Adeline Galériában is találkozhattunk. A Papp Olívia-féle vizuális világ azonban – mint képuniverzum, mint szemléleti egész – mégiscsak jóval bonyolultabb lelki, szellemi, személyiségbeli és kulturális összetevők eredménye, túlmutat a kézügyességért felelős géneken. Apa és lánya kapcsolatából annyi mindenestre egyből észrevehető, hogy mindkettőjüknél kiemelt jelentőségű a dolgok, fenomének, események és teremtmények csillogközi szerepeltetése. Olívia esetében például minden kicsi és nagyobb forma, minden megalkotott parány és színszigetből összeízesített megnövelt méretű geometrikus-organikus tárgy és lény a világegyetem kozmikus hátterének viszonylatába kerül.

Különösen a modern művészet absztrakt irányzataiban, de például a középkori keresztény festészetben és az ortodox ikonművészetben is létezik ez a dolgokat, absztrakt jeleket, elemeket, jelenségeket, tárgyakat, szenteket, angyalokat a teremtett világ egyetemleges tengerében vagy szféráiban lebegtető, úszkáltató szemlélet. Kandinszkijnál, Giottónál és Rubljovnál például ez a levitáltatás, ez a lubickoltatás nem az elkülönülés, nem az elszigetelődés és nem is a szétesség kifejeződése, hanem épp ellenkezőleg: a megbonthatatlan összetartozás, a részeknek valamiféle teremtő és gondviselő akarat szerinti, gravitáción túli erőterbe, imaginárius egészbe kerülése.

Ez a szemlélet, ez a gondolkodás persze egyaránt asszociálja bennünk a víz, a tenger, az óceán vagy a levegő, sőt a kozmikus végtelen képzetét is, amelyben úsznak, lebegnek, repülnek, összeállnak és szétválnak Olívia folytonosan születő és átalakuló fantázialényei. Ám ilyen értelemben ez a vizionáriusi, ez a látnoki magatartás felébreszti bennünk a „tudattalan óceánjának” azon metaforáját is, amelynek feneketlen mélységéből szinte megjósolhatatlan gyakorisággal és milyenségben bukkannak fel és merülnek alá ezek a csodaképződmények.

Békés világ ez. Nincsenek benne agresszív elemek, fenyegető, gyilkos ösztönmegnyilvánulások, egymás megsemmisítésére törő akaratok. Nyugodt, önmegmutató társalgásokat, „szeplőtelen fogantatásokat”, jó értelemben vett szofisztikált, kifinomult diskurzusokat, kiegyensúlyozott testbeszédeket, mozdulatpillanatokba épített szent bölcselkedéseket tapasztalni a képi teremtmények között.

Papp Olívia zománctábláin nincsenek az ember-állatlényeit, látszólag indoklás nélküli formáit, tárgyait, eszközeit korlátozó előírások, ellenben vannak olyan rejtett, függőlegesen és ívesen (boltívszerűen) meghúzható visszatérő kompozíciós erővonalai, illetve alig-szimmetriái, amelyek köré fűződnek, rakódnak, ízesülnek absztrakt-organikus motívumai. Képein minden, ami lehetséges, az

Adeline Galéria, Budapest, 2016. január 6–23.

valami boldog önfeladásban valósul meg. Munkáiban minden, ami test, ami lélek, ami szellem, az önálló formát kap, majd az állandó szétválásban és összeállításban újra és újra átváltozik és átalakul valamiből valamivé. Ily módon a nehezen meghatározható és körülírható testrészformái lélekrészformákká, lélekrészformái szellemrészformákká, szellemrészformái testrészformákká minősülnek és rajzolódnak át. Mi több, színes képződményeinek ez a rendkívül ösztönösen és felszabadultan kezelt folytonos metamorfózisa adja zománcainak legfőbb varázsát.

Emberszerű állatlények és állatszerű emberlények, bioformák és fantáziatárgyak szabadulnak, szöknek ki a keze alól, és cseperednek fel a fantáziája által, a néző pedig a kötetlen asszociációk valóságfelettségében áll vagy lubickol megigézve.

Papp Olívia képi világa az alakváltó *sürrealizmus*, az elbeszélő *irrealizmus* és a fantasztikus *díszítőrealizmus* ötvözete, kereszteződése. Hieroglif gondolkodása mögött réges-régi mesék és mítoszok, emberi történetek és az alkotó magánmitológiai húzódnak meg, ezek adják képírásának a szövetét, kötőanyagát.

De könnyen belátható, hogy a tudat alatt működő klasszikus, modern és jelenkori művészettörténeti toposzok, minták és modellek ugyanúgy irányítói művészetének, mint a háttérben meghúzódó hasonló meghatározottságú képszerkesztési elvek. Vizuális világa tehát önálló karakterű, de korántsem rokontalan jelensége a kortársi képzőművészetnek. A példákat hosszasan sorolhatnánk az említett Vaszilij Kandinszkijtől Jorge Camachóig, Joan Mirótól Yves Tanguy-ig, Ujházi Pétertől Borgó György Csabáig...

A művész nő technikájával kapcsolatban fontos megjegyeznünk, hogy mindig egy-egy parányi tusrájzból indul ki. Ezeket nagyítja fel, de csak a meghatározó kontúrvonalakat viszi át a zománccfelületre. Majd ezután – egy szokatlan hasonlattal élve – úgy égeti ki lemezeit, mint más a süteményeit, csak az ő „tésztaí” sokkal díszesebbek lesznek, mint másokéi, mert nem egyszerre, de sokszor ki-be téve alakítja, módosítja, színezi alaplapjait.

Ugyanakkor azt kell mondanunk, hogy Papp Olívia a ráérzés ösztönösségével ragaszkodik a zománctechnika közvettségéhez, bár alkotás közben valószínűleg használ előre elkészített színmintákat is. Mindent összevetve: ő fest a zománccal, és ez a különös a művészetében. Mert pontosan ez a fáziseltolódás, ez a késleltetés inspirálja, termékenyíti meg a fantáziáját. Ezt úgy lehetne kellően érzékeltetni, ha elképzelnénk, hogy egy olajfestő csak akkor tudná folytatni a festés műveletét, ha már előjöttek, előhívódtak az előzőleg felrakott színei. Ezért joggal vetődik fel bennünk a kérdés: vajon Olívia miért nem fest vászonra, hiszen az valószínűleg könnyebb út lenne számára. Vajon azért-e, mert ötvös szakon végzett a Képzőművészeti Gimnáziumban, s ez a világ ösztönösen vitte a zománccművészet felé? Vagy inkább azért-e, mert a világért sem akarná siettetni a magában érlelődő-fejlődő szín- és formaéhség-evolúciónak várandós folyamatait?

A választ jelen pillanatban nem tudjuk megadni, ám ez a titok is csak növeli Papp Olívia alkotásainak rejtélyességét.

PAPP OLÍVIA (1971) Budapest

PAPP OLÍVIA, Festőné, 2014

